

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

VISOKI PREKRŠAJNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt „IRIS – Unapređenje borbe protiv nesnošljivosti kroz istraživanje, izradu preporuka i obuku“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, Policijskom akademijom i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske. Projekt se provodi u suradnji s Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske.

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE SURADNJE OCD-A, POLICIJE I PRAVOSUDNIH TIJELA

Ključna uloga organizacija civilnog društva (dalje: OCD) u prevenciji i praćenju zločina iz mržnje, u zagovaranju prava pojedinačnih žrtava i viktimiziranih manjinskih skupina te u drugim područjima djelovanja prepoznata je i ekstenzivno opisana u literaturi. Ovdje se ograničavamo na preporuke usmjerene na jačanje uloge civilnog društva i unapređenje suradnje s tijelima progona i drugim relevantnim institucijama koje su utemeljene na rezultatima istraživanja i konzultacijama s dionicima provedenih u sklopu projekta.

Godišnje izvješće ODIHR-a o zločinima iz mržnje za Hrvatsku¹ sadrži i podatke koalicije nevladinih organizacija. S obzirom na više ograničenja, primjerice nedovoljne resurse, ograničenu geografsku raspršenost/regionalnu prisutnost OCD, mali broj organizacija sa širokim članstvom u zajednicama čija prava organizacije zagovaraju i štite, statistički podaci prikupljeni od OCD vjerojatno ne predstavljaju reprezentativan uzorak koji bi omogućio uvid u opseg i strukturu ovog fenomena u Hrvatskoj. Međutim, za razliku od službenih podataka koji su sumarni, pa se čak ne objavljuju uz naznaku zaštićenih skupina kojima žrtve pripadaju, OCD kroz komunikaciju s pojedinačnim žrtvama i/ili viktimiziranim zajednicama mogu osigurati uvid u dodatne značajne karakteristike fenomena zločina iz mržnje.

- ***OCD bi trebale pridonijeti izvješćivanju o incidentima motiviranim mržnjom ne samo kroz kvantitativne podatke (npr. kroz izvješće ODIHR-a), već i kroz kvalitativne prikaze i analize slučajeva, kroz koje bi se mogli prepoznati primjeri dobre prakse u postupanju policije i pravosudnih tijela ali i analitički locirati moguće kritične točke i problemi u identifikaciji i procesuiranju ovih djela. Na taj bi način, uz podizanje svijesti o prevalenciji zločina iz mržnje, prikupljanje i objavljivanje podataka moglo pridonijeti unapređenju postupanja relevantnih tijela.***

Člankom 43. st.1. t.6. Zakona o kaznenom postupku² regulira se pravo žrtve na pratnju osobe od povjerenja pri poduzimanju radnji u kojima sudjeluje. Instrumentima korištenim u empirijskom istraživanju provedenom u sklopu projekta IRIS sustavno su prikupljeni podaci o prisustvu druge osobe, odnosno osobe od povjerenja prigodom

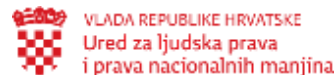
¹ Vidi, npr. <https://hatecrime.osce.org/croatia?year=2019>

² Zakon o kaznenom postupku (2008), NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19.

Projekt financira Europska unija putem programa „Prava, jednakost i građanstvo“.

Sadržaj ovog dokumenta predstavlja isključivo stavove autora i samo su oni za njega odgovorni. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za način na koji će informacije sadržane u ovom dokumentu biti korištene.

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

VISOKI PREKRŠAJNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt „IRIS – Unapređenje borbe protiv nesnošljivosti kroz istraživanje, izradu preporuka i obuku“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, Policijskom akademijom i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Projekt se provodi u suradnji s Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske. prijavljivanja kažnjivog djela policiji ili državnom odvjetništvu. Uz izuzetak nekoliko slučajeva u kojima su bili viktimizirani aktivisti nevladinih udruga, uz žrtvu nisu bili prisutni predstavnici OCD³.

- ***Smatramo, na što ukazuju i OCD koji djeluju u području pružanja podrške žrtvama kaznenih djela, da nuđenjem i preuzimanjem uloge osobe od povjerenja od strane svojih djelatnika i članova, OCD mogu znatno pomoći žrtvi zločina iz mržnje tijekom prijavljivanja kaznenog djela ili prekršaja, ali i sudjelovanja u postupku. Prisustvo osobe od povjerenja, posebno osobe upoznate s postupkom i pravima žrtava, može pomoći žrtvi da prevlada često spominjane prepreke za prijavljivanje zločina iz mržnje, kao što su uvjerenje da prijavljivanjem ništa neće postići, nepovjerenje u policiju i pravosudne institucije, strah od odmazde, osjećaj srama, nepoznavanje zakonodavnog okvira i kaznenog/prekršajnog postupka, strah od razotkrivanja stigmatiziranog identiteta, itd.***⁴

U svrhu poticanja prijavljivanja zločina iz mržnje, podrška žrtvi od strane OCD, a posebno prisustvo osobe od povjerenja, važno je osigurati što ranije, po mogućnosti prije ili u trenutku prijavljivanja kažnjivog djela. Prema sadašnjoj praksi u Hrvatskoj, žrtva pouku o pravima - koja uključuje i informaciju o pravu na pratnju osobe od povjerenja – dobiva tek od policije, pa to pravo u pravilu može konzumirati tek prilikom ispitivanja od strane DO.

- ***Preporučujemo provođenje informativne kampanje usmjerene na potencijalne žrtve zločina iz mržnje (ili žrtve kaznenih djela uopće) o pravima žrtvama i sustavu za podršku žrtvama, u kojoj treba posebno istaknuti i mogućnost pratnje osobe od povjerenja.***

U tzv. Direktivi o žrtvama⁵ žrtve zločina iz mržnje izdvojene su kao jedna od posebno ranjivih skupina s obzirom na vrstu ili prirodu i okolnosti kaznenog djela te s obzirom na činjenicu da spadaju u skupinu žrtava koje su u visokom postotku žrtve sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Slijedom toga, predviđa se da se žrtvama zločina iz mržnje posveti posebna pozornost u kontekstu provođenja pojedinačne procjene, novog instituta koji se uvodi kao instrument za utvrđivanja posebnih potreba zaštite. U Hrvatskoj se pojedinačna procjena provodi od studenog 2017., zbog čega je istraživanjem obuhvaćen mali broj predmeta u kojima je postojala obveza

³ Istraživanjem su obuhvaćeni slučajevi u razdoblju od 2013. do 2018. godine, većim dijelom prije transponiranja Direktive o žrtvama (Direktiva 2012/29/EU).

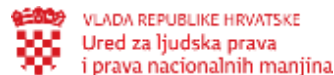
⁴ OSCE/ODIHR (2009) Preventing and responding to hate crimes. A resource guide for NGOs in the OSCE region.

⁵ Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP. Službeni list Europske unije 19/Sv. 15.

Projekt financira Europska unija putem programa „Prava, jednakost i građanstvo“.

Sadržaj ovog dokumenta predstavlja isključivo stavove autora i samo su oni za njega odgovorni. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za način na koji će informacije sadržane u ovom dokumentu biti korištene.

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

VISOKI PREKRŠAJNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt „IRIS – Unapređenje borbe protiv nesnošljivosti kroz istraživanje, izradu preporuka i obuku“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, Policijskom akademijom i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Projekt se provodi u suradnji s Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske. Provođenja pojedinačne procjene. Slijedom toga, rezultati u odnosu na ovo pitanje vjerojatno nisu reprezentativni, ali ukazuju da se postupak procjene nije provodio niti u svim slučajevima niti podjednako dosljedno od strane svih tijela postupka. Informacije dobivene tijekom provedbe fokusnih grupa i sastanaka s dionicima ukazuju da su inicijalne nedosljednosti i problemi prevladani te da se obveza provedbe pojedinačne procjene poštuje. Pravilnik o načinu procjene pojedinačne procjene žrtve⁶ u čl. 3. st. 3 otvara mogućnost suradnje tijela postupka s OCD, propisujući da će „tijela nadležna za provođenje pojedinačne procjene potreba žrtava razmotriti preporuke tijela, organizacija i ustanova iz stavka 2. ovoga članka, kao i preporuke organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku žrtvama da je potrebno odrediti mjere zaštite žrtve ukoliko su te organizacije i ustanove već sačinile takvu preporuku na temelju rada sa žrtvom.“

- ***Upućivanjem svojih preporuka utemeljenih na dugoročnom radu sa žrtvama i pružanju podrške žrtvama zločina iz mržnje OCD mogu znatno doprinijeti prepoznavanju potreba žrtve za zaštitom od strane policije i pravosudnih tijela. Smatramo da je ovakvo djelovanje OCD prihvatljivo i korisno i tijelima postupka, koja ponekad ističu nedostatak vremena i specifičnih stručnih resursa potrebnih za kvalitetnu procjenu pojedinačne procjene.***

Odgovori na pitanja u evaluacijskom upitniku polaznika treninga za policijske službenike održanog u sklopu projekta IRIS, ali i stavovi sudionika fokusnih grupa te sudionika sastanaka s dionicima ukazuju da velik broj pripadnika relevantnih profesionalnih skupina procjenjuju da je kontinuirana i sustavna edukacija u području identifikacije i procesuiranja zločina iz mržnje nužna te da se ne provodi dovoljno učestalo. Na taj percipirani nedostatak programa obuke u institucionalnim programima kontinuirane edukacije često odgovaraju OCD organiziranjem treninga na temelju projektnog financiranja.

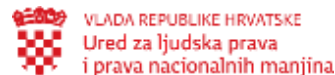
- ***Preporučujemo da se OCD iskoriste relativnu fleksibilnost u organizaciji treninga da bi osigurali zajedničko obrazovanje pripadnika više relevantnih profesionalnih skupina – policijskih službenika, državnih odvjetnika, sudaca, ali i stručnjaka izvan pravosudnog sustava. Zajednički trening prepoznat je kao vrijedan od samih potencijalnih sudionika, a i rezultati istraživanja ukazuju na potrebu koordinacije i unapređenja zajedničkog razumijevanja fenomena zločina iz mržnje od strane policije i pravosudnih tijela. Posebnu potencijalnu vrijednost treninga koje organiziraju OCD vidimo u sustavnoj integraciji načela zaštite ljudskih prava u programe edukacije.***

⁶ Pravilnik o načinu procjene pojedinačne procjene žrtve, NN 106/2017.

Projekt financira Europska unija putem programa „Prava, jednakost i građanstvo“.

Sadržaj ovog dokumenta predstavlja isključivo stavove autora i samo su oni za njega odgovorni. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za način na koji će informacije sadržane u ovom dokumentu biti korištene.

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

VISOKI PREKRŠAJNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt „IRIS – Unapređenje borbe protiv nesnošljivosti kroz istraživanje, izradu preporuka i obuku“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, Policijskom akademijom i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Projekt se provodi u suradnji s Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i Visokim prekršajnim sudom Republike Hrvatske.

U vrijeme izrade ovih preporuka, u pripremi je novi Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje. Ovaj dokument, čiji konačni tekst nije objavljen, definira i pitanja suradnje državnih i javnih tijela i institucija s organizacijama civilnog društva u području borbe protiv zločina iz mržnje, pri je čemu Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH određen kao središnje tijelo u tom području. U Protokolu se prepoznaje uloga OCD u pružanju podrške žrtvama i svjedocima zločina iz mržnje, posebno OCD koje djeluju u sklopu Mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela u 13 županija. Nadalje, u odnosu na postupanje policije, ističe se potreba uspostave suradnje s OCD (uz, primjerice, vjerske zajednice i stručnjake) u cilju što kvalitetnije obrade konkretnog slučaja. Dokument definira i djelovanje Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje pri Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, u kojoj civilno društvo predstavlja jedan član odabran od strane Savjeta za razvoj civilnog društva.

- ***Prihvatanjem novog Protokola nastaviti će se rad Radne skupine u skladu s njegovim odredbama te će se otvoriti mogućnost za nastavak i razvoj mehanizama suradnje između OCD i svih relevantnih tijela. Samostalno i preko predstavnika u Radnoj skupini OCD trebaju inicirati suradnju na konkretnim slučajevima zločina iz mržnje, ali i pokretati inicijative za unapređenje prevencije, praćenja i procesuiranja zločina iz mržnje, zaštite prava žrtava i viktimiziranih skupina, koordiniranog odgovora na teške manifestacije nesnošljivosti u društvu te druga pitanja važna za ulogu civilnog sektora.***

Projekt financira Europska unija putem programa „Prava, jednakost i građanstvo“.

Sadržaj ovog dokumenta predstavlja isključivo stavove autora i samo su oni za njega odgovorni. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za način na koji će informacije sadržane u ovom dokumentu biti korištene.